# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO

της 5ης Ιουνίου 1997 *

1. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η εταιρία αγγλικού δικαίου Blackspur DIY, υπό εκκαθάριση, και οι μέτοχοι και διαχειριστές της S. Kellar, J. M. A. Glancy και R. Cohen (στο εξής: αναιρεσείοντες) ζητούν από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995 [1], με την οποία απορρίφθηκε στο σύνολό της αγωγή κατά του Συμβουλίου και της Επιτροπής με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας την οποία οι αναιρεσείοντες ισχυρίζονταν ότι υπέστησαν λόγω της επιβολής δασμού αντιντάμπινγκ επί των εισαγωγών πινέλων για ζωγραφική καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.

**Τα πραγματικά περιστατικά**

2. Κατόπιν καταγγελίας εκ μέρους της Fédération européenne de l'industrie et de la pinceauterie (FEIBP), η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα σχετικά με την εισαγωγή ορισμένων τύπων πινέλων για ζωγραφική καταγωγής Κίνας. Κατόπιν της αναλήψεως, εκ μέρους του ενδιαφερομένου Κινέζου εξαγωγέα, της υποχρεώσεως περιορισμού των εξαγωγών, η διαδικασία περατώθηκε με την απόφαση 87/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου [2], της 9ης Φεβρουαρίου 1987, χωρίς να επιβληθεί δασμός αντιντάμπινγκ.

3. Το 1988, η FEIBP υπέβαλε δεύτερη καταγγελία, σχετική, αυτή τη φορά, με την μη τήρηση της υποχρεώσεως εκ μέρους του Κινέζου εξαγωγέα. Η επακολουθήσασα νέα διαδικασία αντιντάμπινγκ κατέληξε στην έκδοση, από την Επιτροπή, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3052/88, της 29ης Σεπτεμβρίου 1988, για τη θέσπιση προσωρινού δασμού αντιντάμπινγκ στις εισαγωγές ορισμένων ψηκτρών και πινέλων για ζωγραφική, επίχριση και βερνίκωμα και παρόμοιων ψηκτρών και πινέλων καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας [3], που τέθηκε σε ισχύ από 5ης Οκτωβρίου 1988. Με τον κανονισμό αυτό επιβλήθηκε προσωρινός δασμός αντιντάμπινγκ με συντελεστή 69 % επί της καθαρής τιμής ανά τεμάχιο των επιμάχων προϊόντων (βλ. άρθρο 1, παράγραφος 2).

Το Συμβούλιο, με την απόφαση 88/576/ΕΟΚ, της 14ης Νοεμβρίου 1988 [4], ακύρωσε την προηγούμενη απόφαση 87/104/ΕΟΚ και, στις 20 Μαρτίου 1989, εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 725/89, «για την επιβολή οριστικού δασμού αντιντάμπινγκ στις εισαγωγές ψηκτρών και πινέλων για ζωγραφική, επίχριση και βερνίκωμα και παρόμοιων ψηκτρών και πινέλων, καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, και για την οριστική είσπραξη του προσωρινού δασμού αντιντάμπινγκ που επιβάλλεται στις εισαγωγές αυτές» [5]. Ο δασμός επιβλήθηκε με τον ίδιο συντελεστή του προσωρινού δασμού.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Υπόθεση Τ-168/94 (Συλλογή 1995, σ. II-2627).

2 — ΕΕ L 46, σ. 45.

3 — ΕΕ L 272, σ. 16.

4 — ΕΕ L 312, σ. 33.

5 — ΕΕ L 79, σ. 24.

4. Η εταιρία Blackspur, συσταθείσα το 1988 με σκοπό την πώληση και εμπορία εργαλείων ερασιτεχνικού μαστορέματος, προέβη, τον Ιούλιο του ιδίου έτους, σύμφωνα με την περιγραφή των πραγματικών περιστατικών από το Πρωτοδικείο [6], σε μια πρώτη παραγγελία ψηκτρών προελεύσεως Κίνας. Ο εκτελωνισμός πραγματοποιήθηκε στις 5 Οκτωβρίου 1988, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 3052/88 με τον οποίο θεσπίστηκε ο δασμός αντιντάμπινγκ. Οι τελωνειακές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου αξίωσαν την καταβολή του δασμού στις 5 Μαρτίου 1990. Τον Αύγουστο του 1990, η Blackspur ετέθη υπό αναγκαστική διαχείριση και, στη συνέχεια, υπό εκκαθάριση.

5. Με απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1991 [7], το Δικαστήριο, στο πλαίσιο διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, κήρυξε ανίσχυρο τον κανονισμό 725/89 [8]. Ωστόσο, η Επιτροπή κίνησε νέα διαδικασία έρευνας [9] και, με απόφαση της 18ης Μαΐου 1993 [10], περάτωσε τη διαδικασία αντιντάμπινγκ χωρίς να επιβάλει μέτρα άμυνας.

6. Στις 5 Αυγούστου 1993, οι αναιρεσείοντες άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου αγωγή με αίτημα να αναγνωριστεί η συνολική ζημία την οποία είχαν υποστεί εξ αιτίας της συμπεριφοράς της Κοινότητας κατά τη θέσπιση του δασμού αντιντάμπινγκ. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Πρωτοδικείο δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 4 της αποφάσεως του Συμβουλίου με την οποία τροποποιήθηκε η απόφαση 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [11].

## Η απόφαση του Πρωτοδικείου

7. Κατά τη δίκη ενώπιον του Πρωτοδικείου, η Επιτροπή και το Συμβούλιο προέβαλαν ένσταση απαραδέκτου, υποστηρίζοντας ότι οι ενάγοντες δεν αποδείκνυαν τη συνδρομή των συστατικών στοιχείων των εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας: το παράνομο της αμφισβητουμένης συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της αμφισβητουμένης συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας. Η ένσταση απαραδέκτου εξετάστηκε μαζί με την ουσία της αγωγής.

6 — Όπως επισήμανε η Επιτροπή με το υπόμνημα ανακρούσεως, παρατηρείται κάποια αντίφαση όσον αφορά τον προσδιορισμό, εκ μέρους των αναιρεσειόντων, της ακριβούς ημερομηνίας της πρώτης παραγγελίας. Στο εισαγωγικό δικόγραφο αναφερόταν συναφώς ο Ιούλιος του 1988, ενώ στο υπόμνημα απαντήσεως προσδιορίζεται ρητώς η ημερομηνία αυτή και διευκρινίζεται ότι η πρώτη παραγγελία πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 1988. Στην αίτηση αναιρέσεως βεβαιώνεται ότι η πρώτη παραγγελία ύψους 100 000 λιρών στερλινών (UK£) εστάλη τον Απρίλιο του 1988 (στην αγωγή αναφερόταν ότι τον Μάιο δεν είχε ακόμα λήξει η διαπραγμάτευση με τον εξαγωγέα), αλλά επιβεβαιώθηκε μερικώς μόλις τον Ιούλιο του 1988.

7 — Υπόθεση C-16/90, Nölle (Συλλογή 1991, σ. I-5163).

8 — Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η κανονική αξία των επιμάχων προϊόντων δεν είχε καθοριστεί «με τρόπο κατάλληλο και μη στερούμενο λογικής», κατά παράβαση του άρθρου 2, παράγραφος 5, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 2423/88 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 1988, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ ή επιδοτήσεων εκ μέρους χωρών μη μελών της Κοινότητας (ΕΕ L 209, σ. 1).

9 — Βλ. την ανακοίνωση για τη διαδικασία αντιντάμπινγκ σχετικά με τις εισαγωγές ψηκτρών και πινέλων για ζωγραφική, επίχριση και βερνίκωμα και παρόμοιων ψηκτρών και πινέλων καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΕΕ C 24 της 31ης Ιανουαρίου 1992, σ. 3).

10 — Απόφαση 93/325/ΕΟΚ, για την περάτωση της διαδικασίας αντιντάμπινγκ όσον αφορά τις εισαγωγές ψηκτρών και πινέλων για ζωγραφική, επίχριση και βερνίκωμα και παρόμοιων ψηκτρών και πινέλων καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΕΕ L 127, σ. 15).

11 — Απόφαση 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 144, σ. 21).

8. Το Πρωτοδικείο υπενθύμισε συγκεκριμένα τη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία «η θεμελίωση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας (...) εξαρτάται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων που αναφέρονται στον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που προσάπτεται στα κοινοτικά όργανα, στο υποστατό της ζημίας, καθώς και στην ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας» [12], η δε απόδειξη του αιτιώδους συνδέσμου (καθώς και των λοιπών προϋποθέσεων προς θεμελίωση της ευθύνης) βαρύνει τον ενάγοντα [13]. Στη συνέχεια, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εστίασε την εξέτασή του αποκλειστικά στο ζήτημα του αιτιώδους συνδέσμου και κατέληξε ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, οι ενάγοντες δεν είχαν προσκομίσει καμία συναφή απόδειξη. Ως εκ τούτου, η αγωγή απορρίφθηκε.

9. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε ότι την παράλειψη προσκομίσεως των ισολογισμών της ενάγουσας εταιρίας για τα οικονομικά έτη 1988/89 και 1989/90, ανέλυσε τα έγγραφα που είχε συντάξει γραφείο ορκωτών λογιστών, προκειμένου να κρίνει το βάσιμο των ισχυρισμών των εναγόντων όσον αφορά την αιτία της ζημίας (σκέψη 44).

Από τα έγγραφα που προσκόμισαν οι ενάγοντες, ειδικότερα δε από το παράρτημα 22 του υπομνήματος απαντήσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, κατά το χρονικό διάστημα από της ημερομηνίας της συστάσεώς της έως τον Αύγουστο του 1990 (ημερομηνία ενάρξεως της διαδικασίας που κατέληξε στη θέση της υπό αναγκαστική διαχείριση), η Blackspur εισήγαγε μία μόνο παρτίδα ψηκτρών καταγωγής Κίνας, συνολικής αξίας 40 948,38 UK£ (στην πραγματικότητα, η αξία αφαιρουμένου του δασμού και του ΦΠΑ ανερχόταν μόνο σε 22 831,55 UK£). Από την έκθεση των ορκωτών λογιστών, την οποία επίσης προσκόμισαν οι ενάγοντες, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε κύκλο εργασιών της τάξεως των 1 435 384 UK£ για μόνη την περίοδο από τον Ιούλιο του 1988 έως τον Αύγουστο του 1989.

10. Το Πρωτοδικείο παρατήρησε στη συνέχεια ότι ο ισχυρισμός της Blackspur σύμφωνα με τον οποίο η εισαγωγή ψηκτρών προελεύσεως Κίνας αντιπροσώπευε το ήμισυ του κύκλου εργασιών της κατά την προ της επιβολής του δασμού περίοδο δεν επιβεβαιωνόταν από κανένα αποδεικτικό στοιχείο.

Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι, σύμφωνα με το έγγραφο των ορκωτών λογιστών, το 40,44 % του κύκλου εργασιών που είχε πραγματοποιήσει η Blackspur κατά την ίδια περίοδο προερχόταν από πωλήσεις ψηκτρών συνολικής αξίας 580 503 UK£, πράγμα το οποίο αντέφασκε προς τον ισχυρισμό των εναγόντων ότι η Blackspur δεν μπόρεσε να βρει εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού εξ αιτίας της επιβολής του δασμού. Από το προμνησθέν έγγραφο των ορκωτών λογιστών, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι, κατά την ακόλουθη περίοδο (Σεπτέμβριος 1989-Ιούλιος 1990), ο κύκλος εργασιών της Blackspur εμφάνισε αύξηση της τάξεως του 30 % περίπου, και τούτο

12 — Βλ. σκέψη 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

13 — Εκτός των αποφάσεων στις οποίες παρέπεμψε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, βλ. και αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Ιανουαρίου 1976, υπόθεση 40/75, Société des produits Bertrand κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1976, σ. 1, σκέψη 14)· της 17ης Δεκεμβρίου 1981, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 197/80 έως 200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle Erling κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψεις 51 έως 55)· της 15ης Μαρτίου 1984, υπόθεση 310/81, EISS κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 1341, σκέψη 16).

παρά την πρόδηλη μείωση του ποσοστού των πωλήσεων ψηκτρών, το οποίο από το 40,44 % κατήλθε στο 3,01 %.

11. Το Πρωτοδικείο κατέληξε, ως εκ τούτου, στο συμπέρασμα ότι η απώλεια της εμπορικής διεξόδου που αντιπροσώπευε η πώληση ψηκτρών καταγωγής Κίνας δεν μπορούσε να εμποδίσει την Blackspur να συνεχίσει τις εμπορικές δραστηριότητές της έως τον Αύγουστο του 1990, οπότε κινήθηκε η διαδικασία θέσεώς της υπό αναγκαστική διαχείριση. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο παρατήρησε ότι από το έγγραφο που γραφείου ορκωτών λογιστών δεν αποδεικνύεται σε ποιο βαθμό η απώλεια της αγοράς των ψηκτρών χαμηλής τιμής επηρέασε τα οικονομικά αποτελέσματα της Blackspur, ώστε να την εμποδίσει να τηρήσει το εμπορικό πρόγραμμα που είχε εγκρίνει ο τραπεζίτης της, καθώς· αποδεικνύεται επίσης ότι δεν υπήρχαν άλλα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία να εξηγούν τον ισχυρισμό των εναγόντων ότι τα κακά οικονομικά αποτελέσματα οφείλονταν στην παύση των πωλήσεων ψηκτρών καταγωγής Κίνας.

12. Εφόσον δεν αποδείχθηκε ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της προβαλλομένης παράνομης συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας, η αγωγή της Blackspur απορρίφθηκε χωρίς περαιτέρω εξέταση του υποστατού της ζημίας και της παράνομης συμπεριφοράς. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή αποζημιώσεως που είχαν ασκήσει οι λοιποί ενάγοντες, είτε ως εγγυητές οι οποίοι εκλήθησαν να καταβάλουν τις προσωπικές ασφάλειες που είχαν συνομολογήσει υπέρ των πιστωτών της εταιρίας, είτε ως εταίροι λόγω της μειώσεως της αξίας της του μεριδίου τους στην εταιρία και της απώλειας των εισφορών τους στο κεφάλαιό της.

**Η αίτηση αναιρέσεως**

13. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στις 27 Νοεμβρίου 1995, οι αναιρεσείοντες προσέβαλαν την απόφαση ενώπιον του Δικαστηρίου, ζητώντας από αυτό: α) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου· β) να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της ουσίας· γ) να καταδικάσει το Συμβούλιο και την Επιτροπή στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

14. Οι αναιρεσείοντες προβάλλουν διαφόρους λόγους αναιρέσεως, οι οποίοι συνίστανται είτε σε διαδικαστική πλημμέλεια είτε σε παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

15. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 41 της αποφάσεως, υπέπεσε σε νομική πλάνη αποδίδοντάς τους τον ισχυρισμό ότι οι πωλήσεις ψηκτρών καταγωγής Κίνας αντιπροσώπευαν το ήμισυ του κύκλου εργασιών της Blackspur, ενώ οι ίδιοι, στην ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκη, ισχυρίστηκαν απλώς ότι οι οι πωλήσεις ψηκτρών καταγωγής Κίνας θα έπρεπε να αντιπροσωπεύουν περίπου το ήμισυ του κύκλου εργασιών. Κατά τους αναιρεσείοντες, κακώς επίσης τους αποδίδει το Πρωτοδικείο τον ισχυρισμό ότι η ζημία ύψους 586 000 UK£ οφειλόταν στο γεγονός ότι η Blackspur είχε τεθεί υπό εκκαθάριση, ενώ, στην πραγματικότητα, οι αναιρείοντες αναφέρονταν σε ζημία αναγόμενη σε χρόνο προγενέστερο της διαδικασίας εκκαθαρίσεως και, συνεπώς, μη δυνάμενη να αποδοθεί στη διαδικασία αυτή. Κατά τους αναιρεσείοντες, τα σφάλματα αυτά του Πρωτοδικείου το οδήγησαν σε

νομική πλάνη, καθόσον δεν έλαβε υπόψη του τους ακριβείς ισχυρισμούς των αναιρεσειόντων.

16. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 43 της αποφάσεως, φαίνεται να αρύεται επιχειρήματα προς στήριξη της αποφάσεώς του από το γεγονός ότι η Blackspur, όταν της ζητήθηκε να προσκομίσει ενώπιον του Πρωτοδικείου τους ισολογισμούς για τα οικονομικά έτη 1988-1989 και 1989-1990, ισχυρίστηκε απαραδέκτως ότι δεν ήταν σε θέση να τους προσκομίσει. Στην πραγματικότητα, υποστηρίζουν οι αναιρεσείοντες, το Πρωτοδικείο ουδέποτε ζήτησε την προσκόμιση των ισολογισμών, αλλά απλώς ζήτησε στοιχεία σχετικά με τον κύκλο εργασιών των εν λόγω ετών.

17. Ένας άλλος λόγος αναιρέσεως συνίσταται στο ότι, στη σκέψη 44, το Πρωτοδικείο θεωρεί ως μόνο αποδεικτικό στοιχείο του αιτιώδους συνδέσμου το έγγραφο σχετικά με τα οικονομικά αποτελέσματα της Blackspur, το οποίο είχε καταρτισθεί από γραφείο ορκωτών λογιστών. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο παρέλειψε τόσο να λάβει υπόψη του το παράρτημα 1 του δικογράφου της αγωγής και το παράρτημα 26 του υπομνήματος απαντήσεως όσο και να διατάξει αποδείξεις. Κατά τους αναιρεσείοντες, το Πρωτοδικείο, ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτόν, δεν χρησιμοποίησε τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία και στήριξε τη συλλογιστική του όσον αφορά τον αιτιώδη σύνδεσμο σε αποδεικτικό στοιχείο (έγγραφο του γραφείου ορκωτών λογιστών) το οποίο καταρτίστηκε ειδικά προς απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τον όγκο του κύκλου εργασιών και όχι προς ανάλυση του ζητήματος του αιτιώδους συνδέσμου.

18. Οι αναιρεσείοντες αναγνωρίζουν εξάλλου [14] ότι, στις σκέψεις 47 και 48 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο θεμελίωσε το σκεπτικό του σε άλλη επιχειρηματολογία από εκείνη που είχε αναπτυχθεί μέχρι τότε, οπότε, κατά τους αναιρεσείοντες, οι αιτιάσεις που είχαν διατυπωθεί προηγουμένως δεν θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη παρά μόνον αν η αιτιολογία της αποφάσεως, όπως αυτή προκύπτει από τις σκέψεις 47 και 48, πάσχει και αυτή από νομική πλάνη. Ειδικότερα, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο άντλησε επιχείρημα από τον όγκο των πωλήσεων ψηκτρών κατά την περίοδο από 1ης Ιουλίου 1988 έως 31 Αυγούστου 1989 (οι οποίες αντιπροσώπευαν περίπου το 40,44 % του κύκλου εργασιών) προκειμένου να απορρίψει τον ισχυρισμό ότι ακριβώς λόγω της επιβολής του δασμού δεν βρέθηκαν εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού και ότι, κατά συνέπεια, η Blackspur αποσύρθηκε από την αγορά των πωλήσεων ψηκτρών σε χαμηλή τιμή. Στο σημείο αυτό, το Πρωτοδικείο υπέπεσε, κατά τους αναιρεσείοντες, σε νομική πλάνη, ερμηνεύοντας εσφαλμένως την άποψη των αναιρεσειόντων, οι οποίοι περιορίστηκαν να υποστηρίξουν ότι η επιβολή του δασμού τους εμπόδισε να εισαγάγουν ψήκτρες από την Κίνα, σύμφωνα με τις προβλέψεις τους, αλλά ασφαλώς όχι και να εισαγάγουν ψήκτρες από άλλο μέρος. Οι προσπάθειες που κατέβαλαν οι αναιρεσείοντες προκειμένου να εισαγάγουν ψήκτρες άλλης καταγωγής απέβησαν άκαρπες και, επομένως, ήταν αναπόφευκτη η πρόκληση ζημίας στις δραστηριότητές τους.

Οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν, ειδικότερα, ότι η διαπιστωθείσα απουσία πωλήσεων ψηκτρών από τον Νοέμβριο του 1989 και εντεύθεν δεν μπορεί να αποδοθεί παρά στη θέσπιση του δασμού. Προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε συναφώς υπόψη του τα στοιχεία που περιέχονταν

14 — Βλ. σημείο 52 της αιτήσεως αναιρέσεως.

στο παράρτημα 1 του δικογράφου της αγωγής και δεν έδωσε σημασία στις δηλώσεις στις οποίες προέβη ο R. Cohen κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Ο R. Cohen είχε εξηγήσει ότι, μετά την επιβολή του δασμού, η Blackspur ασφαλώς κατόρθωσε να εξασφαλίσει ορισμένα αποθέματα ψηκτρών, τα οποία της επέτρεψαν να συνεχίσει τη δραστηριότητά της βραχυπρόθεσμα, αλλά ότι, μετά την πώληση των ποσοτήτων αυτών, η Blackspur δεν μπόρεσε πλέον να βρει άλλες πηγές εφοδιασμού.

19. Πάντοτε σύμφωνα με τους αναιρεσείοντες, η άποψη που διατύπωσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 48 της αποφάσεως και σύμφωνα με την οποία η παύση των πωλήσεων ψηκτρών δεν εμπόδισε τη Blackspur να συνεχίσει τις εμπορικές της δραστηριότητες και μάλιστα να αυξήσει τον κύκλο εργασιών της είναι εντελώς πεπλανημένη. Συγκεκριμένα, η συνέχιση της δραστηριότητας και η αύξηση του κύκλου εργασιών δεν είναι παρά το αποτέλεσμα των προσπαθειών που κατέβαλε η αγγλική εταιρία προκειμένου να επιβιώσει μετά την επιβολή του δασμού, προσπαθειών οι οποίες αποδείχθηκαν ανεπαρκείς. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο όφειλε να διαπιστώσει, βάσει του παραρτήματος 1 του δικογράφου της αγωγής, ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών της Blackspur από την 1η Σεπτεμβρίου 1989 έως τις 31 Ιουλίου 1990 έπρεπε να ανέλθει σε 4 402 225 UK£, ενώ ανήλθε μόνο σε 1 864 016 UK£. Οι αναιρεσείοντες αμφισβητούν, εξάλλου, τη διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι το έγγραφο του γραφείου ορκωτών λογιστών δεν αναφέρει τους λόγους για τους οποίους ο πραγματοποιηθείς κύκλος εργασιών δεν αρκούσε για να παράσχει στη Blackspur τη δυνατότητα να εφαρμόσει το εμπορικό πρόγραμμα που είχε εγκρίνει ο τραπεζίτης της, υποστηρίζοντας ότι το Πρωτοδικείο χρησιμοποίησε το έγγραφο αυτό για σκοπό άλλον από αυτόν για τον οποίο το έγγραφο είχε καταρτισθεί, ήτοι για την παροχή στοιχείων ως προς τον κύκλο εργασιών. Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο παρέλειψε, κατά τους αναιρεσείοντες, να λάβει υπόψη του τις δηλώσεις του ανεξάρτητου οικονομικού συμβούλου που περιέχονταν στο παράρτημα 26 του υπομνήματος απαντήσεως. Κατά τους αναιρεσείοντες, η παρατήρηση του Πρωτοδικείου σχετικά με την έλλειψη άλλων αποδεικτικών στοιχείων και με την ακαταλληλότητα του εγγράφου του γραφείου ορκωτών λογιστών προς τον σκοπό της εκτιμήσεως του αιτιώδους συνδέσμου αντιστρέφει το βάρος της αποδείξεως, επιβάλλοντας στους αναιρεσείοντες να αποδείξουν την έλλειψη στοιχείων τα οποία, αν υπήρχαν, θα μπορούσαν να διαρρήξουν τον αιτιώδη σύνδεσμο.

20. Όσον αφορά την απόρριψη εκ μέρους του Πρωτοδικείου του αιτήματος αποζημιώσεως που διατύπωσαν οι εταίροι και οι διαχειριστές της Blackspur, οι αναιρεσείοντες παρατηρούν, καταρχάς, ότι το Πρωτοδικείο αντελήφθη εσφαλμένως τα αιτήματά τους, καθόσον, στη σκέψη 51 της αποφάσεως, αναφέρεται ότι οι ασφάλειες που είχαν συνομολογήσει τους υποχρέωναν να προβούν σε εισφορές σε κεφάλαιο στην Blackspur. Στην πραγματικότητα, οι διαχειριστές υποχρεώθηκαν να εξοφλήσουν τα χρέη της Blackspur.

Δεύτερον, το Πρωτοδικείο κακώς άντλησε από τη νομολογία της αποφάσεως Dumortier frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου [15] νομικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο κάθε απώλεια που προκαλείται από τη θέση υπό αναγκαστική διαχείριση συνιστά έμμεση και απομακρυσμένη ζημία, για την οποία, κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ευθύνεται η Κοινότητα.

Τρίτον, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων όσον αφορά την ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ

15 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979,64/76 και 113/76, 167/78 και 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79 (Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 515, σκέψη 21).

της συμπεριφοράς των κοινοτικών οργάνων και της ζημίας που επικαλούνται οι εταίροι και διαχειριστές της Blackspur, στο μέτρο που, υποπίπτοντας σε νομική πλάνη, αρνήθηκε να δεχθεί ως αποδεικτικό στοιχείο τη μαρτυρική κατάθεση του ανεξάρτητου οικονομικού συμβούλου της Blackspur, η δήλωση του οποίου περιλαμβανόταν στο παράρτημα 26 του υπομνήματος απαντήσεως.

21. Τα αναιρεσίβλητα όργανα ζητούν την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως ως απαράδεκτης και, επικουρικώς, υποστηρίζουν ότι η εν λόγω αίτηση είναι αβάσιμη. Για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα θεωρούσε την αίτηση βάσιμη και θα προέβαινε στην αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, τα αναιρεσίβλητα όργανα ζητούν, σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, να αποφανθεί το Δικαστήριο οριστικώς επί της διαφοράς χωρίς αναπομπή ενώπιον του Πρωτοδικείου και να απορρίψει τα αρχικά αιτήματα των αναιρεσειόντων ως απαράδεκτα και, εν μέρει, ως αβάσιμα.

22. Θεωρώ ότι οι προβαλλόμενοι λόγοι αναιρέσεως είναι εν μέρει απαράδεκτοι και εν μέρει αβάσιμοι.

α) *Η αίτηση αναιρέσεως της Blackspur*

23. Θα αναλύσω πρώτα τους λόγους ακυρώσεως που αφορούν την αιτιολογία της αποφάσεως του Πρωτοδικείου η οποία περιέχεται στις σκέψεις 47 και 48. Πράγματι, αν πρόκειται για αιτιολογία η οποία, αυτή καθαυτήν, είναι ικανή — εφόσον δεν πάσχει ελαττώματα δυνάμενα να ελεγχθούν από το Δικαστήριο υπό την έννοια των άρθρων 168 Α της Συνθήκης και 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου — να θεμελιώσει τα συμπεράσματα του Πρωτοδικείου, οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλονται όσον αφορά άλλες σκέψεις της αποφάσεως, επί των οποίων, εν πάση περιπτώσει, επιφυλάσσομαι να επανέλθω, καθίστανται αλυσιτελείς. Εξάλλου, οι ίδιοι οι αναιρεσείοντες αναγνωρίζουν, όπως ήδη υπενθύμισα, ότι τα άλλα ελαττώματα από τα οποία φέρεται ότι πάσχει η αιτιολογία δεν ασκούν καμία επιρροή στην ανασύνθεση των πραγματικών περιστατικών, όπως αυτή διατυπώθηκε από το Πρωτοδικείο στο μέρος της αποφάσεως που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω.

24. Βάσει των αριθμητικών στοιχείων που προσκόμισαν οι ενάγοντες, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι, κατά την περίοδο από τον Ιούλιο του 1988 έως τον Αύγουστο του 1989, η Blackspur μπόρεσε να βρει εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού σε σχέση με τις ψήκτρες στις οποίες είχε επιβληθεί δασμός, σε σημείο ώστε επώλησε υποκατάστατα προϊόντα συνολικής αξίας 580 503 UK£. Ο αριθμός αυτός, ο οποίος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί διότι προέρχεται από τα στοιχεία που προσκόμισαν οι ενάγοντες απαντώντας στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, δικαίως θεωρήθηκε σημαντικός από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, δεδομένου ότι, όπως αναφέρεται στη σκέψη 45, η μόνη παρτίδα ψηκτρών που εισήχθη από την Κίνα ήταν αξίας 40 948,38 UK£, συμπεριλαμβανομένων του δασμού και του ΦΠΑ. Η αξία αυτή, έστω και αν προσαυξηθεί κατά το ποσοστό περιθωρίου κέρδους 40 %, το οποίο οι αναιρεσείοντες αναφέρουν ότι εφαρμόζουν στα εν λόγω προϊόντα, εμφανίζεται, εν πάση περιπτώσει, μόλις υψηλότερο του ενός δεκάτου της αξίας των ψηκτρών που πωλήθηκαν κατά το οικονομικό έτος 1988-1989.

Το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι η Blackspur διέθετε άλλες πηγές εφοδιασμού, οι οποίες της επέτρεψαν να πωλεί και

άλλες ψήκτρες πλην των κινεζικών, φαίνεται, ως εκ τούτου, να ευσταθεί. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί και όσον αφορά το συμπέρασμα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σχετικά με την ύπαρξη αντιφάσεως μεταξύ αυτού του πραγματικού δεδομένου και της απόψεως των εναγόντων ότι η επιβολή του δασμού (η οποία χρονολογείται από τον Οκτώβριο του 1988) ανάγκασε τη Blackspur να εγκαταλείψει την αγορά των πωλήσεων ψηκτρών σε χαμηλή τιμή. Η πραγματοποίηση πωλήσεων ψηκτρών κατά την περίοδο που ακολούθησε την επιβολή του δασμού, και τούτο χάρη σε μη κινεζικές πηγές εφοδιασμού, δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει το Πρωτοδικείο στο συμπέρασμα ότι δεν αποδεικνυόταν επαρκώς η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της επιβολής του δασμού και της παύσεως των πωλήσεων ψηκτρών κατά την περίοδο από τον Νοέμβριο του 1989 έως τον Αύγουστο του 1990.

25. Ούτε μπορεί να αμφισβητηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου η ορθότητα της διαπιστώσεως αυτής, καθόσον αυτή στηρίζεται σε εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που προκύπτουν από τη δικογραφία. Είναι γνωστό ότι, στο πλαίσιο του κοινοτικού συστήματος, ο αναιρετικός δικαστικός έλεγχος περιορίζεται στα νομικά ζητήματα, ενώ στο Πρωτοδικείο και μόνον εναπόκειται η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών και η εκτίμησή τους. Η μόνη εξαίρεση — περίπτωση η οποία εξάλλου δεν συντρέχει εν προκειμένω — είναι να προκύπτει η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου από τα στοιχεία της δικογραφίας που του υποβλήθηκε [16].

16 — Βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 49). Εξάλλου, θεωρώ ενδεικτική της περιοριστικής τάσεως της νομολογίας του Δικαστηρίου όσον αφορά τις προϋποθέσεις παραδεκτού των αιτήσεων αναιρέσεως το γεγονός ότι και αυτή ακόμα η παραχώρηση στον έλεγχο του ανωτάτου δικαστηρίου αναφέρθηκε στα πλαίσια ενός obiter dictum και ότι, στη συνέχεια και εξ όσων γνωρίζω, ουδέποτε εφαρμόστηκε, αν εξαιρεθεί η υπενθύμιση αρχής που περιέχεται στη διάταξη της 14ης Οκτωβρίου 1996, C-268/96 P(R), SCK και FNK κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4971).

26. Οι αναιρεσείοντες προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη του τις εξηγήσεις που παρέσχε συναφώς ο R. Cohen, ένας εκ των εναγόντων, και ότι δεν διέταξε αποδείξεις. Όσον αφορά την πρώτη πτυχή της αιτιάσεως, αρκεί η παρατήρηση ότι οι δηλώσεις του R. Cohen δεν προσθέτουν τίποτα στα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε το Πρωτοδικείο βάσει των εγγράφων, δηλαδή ότι, ακόμα και μετά την επιβολή του δασμού, η Blackspur κατόρθωσε να βρει στην αγορά σημαντικές ποσότητες ψηκτρών μη υποκειμένων στον δασμό. Όσον αφορά το αίτημα της διεξαγωγής αποδείξεων, το αίτημα αυτό διατυπώθηκε, κατ' επιεική κρίση, με το σημείο 13 του δικογράφου της αγωγής, όπου εζητείτο η λήψη «μέτρων διερευνήσεως» των σχετικών πραγματικών περιστατικών, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις παρά μόνον ότι θα έπρεπε να δοθεί συνέχεια στην αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων σε περίπτωση αμφισβητήσεως των πραγματικών περιστατικών. Την έλλειψη αποδείξεων ως προς την ύπαρξη του αιτιώδους συνδέσμου επικαλέστηκαν πράγματι η Επιτροπή και το Συμβούλιο με τα αντίστοιχα υπομνήματα αντικρούσεως [17], χωρίς η αντίρρηση αυτή να προκαλέσει την υποβολή πιο συγκεκριμένου αιτήματος εκ μέρους των εναγόντων για τη διεξαγωγή αποδείξεων.

Γενικώς, η κοινοτική δικονομία διέπεται ανέκαθεν, όσον αφορά την κατανομή του βάρους της αποδείξεως, από την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον διάδικο που επικαλείται ορισμένα πραγματικά περιστατικά να προσδιορίσει και να προσκομίσει τα αποδεικτικά εκείνα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να πεισθεί ο κοινοτικός δικαστής για το υποστατό αυτών

17 — Βλ. το σημείο 16 του υπομνήματος αντικρούσεως της Επιτροπής και το σημείο 18 του υπομνήματος αντικρούσεως του Συμβουλίου.

των περιστατικών [18]. Ο κανόνας αυτός ανταποκρίνεται, εξάλλου, σε μια θεμελιώδη αρχή η οποία γίνεται γενικώς δεκτή, με την επιφύλαξη ορισμένων παραλλαγών, από το σύνολο των εννόμων τάξεων των κρατών μελών. Στην περίπτωση που μας απασχολεί εν προκειμένω, κατά της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής και του Συμβουλίου, οι ενάγοντες όχι μόνον δεν επικαλέστηκαν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία τα οποία εκ πρώτης όψεως να δικαιολογούν τη διεξαγωγή αποδείξεων από το Πρωτοδικείο [19] και δεν προσδιόρισαν τους μάρτυρες, τα πραγματικά περιστατικά και τους λόγους για τους οποίους εζητείτο η ακρόασή τους [20], αλλά δεν μπορεί να λεχθεί ούτε ότι διατύπωσαν επαρκώς σαφές και συγκεκριμένο αίτημα περί διεξαγωγής αποδείξεων ώστε να αναγκάσουν το Πρωτοδικείο να αιτιολογήσει ρητώς την απόφασή του περί αποδοχής ή απορρίψεως του αιτήματος αυτού. Συνεπώς, δεν μπορεί να υποστηριχθεί, ως προς το σημείο αυτό, ότι η απόφαση πάσχει από νομικό σφάλμα.

27. Όσον αφορά τις αιτιάσεις που διατυπώνουν οι αναιρεσείοντες σχετικά με τη σκέψη 48 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, παρατηρώ ότι η συλλογιστική που αναπτύσσουν δεν αποτελεί παρά συνέπεια των όσων παρατήρησε το Πρωτοδικείο με τις προηγούμενες σκέψεις, και ειδικότερα με τη σκέψη 47, πράγμα το οποίο καθίσταται σαφές από την πρώτη φράση της επίμαχης σκέψεως. Το Πρωτοδικείο, εφόσον απέδειξε κατά τρόπο αναμφισβήτητο τη συνέχιση της πραγματοποιήσεως σημαντικών πωλήσεων ψηκτρών (ακόμα και μη προερχομένων από την Κίνα) μετά την επιβολή του δασμού, καθώς και την αύξηση του συνολικού κύκλου εργασιών κατά την περίοδο 1989-1990 παρά την παύση των πωλήσεων ψηκτρών, έκρινε ότι δεν αποδεικνυόταν η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παύσεως των πωλήσεων κινεζικών ψηκτρών και του τόσο κακού οικονομικού αποτελέσματος το οποίο οδήγησε τους τραπεζίτες να ζητήσουν τη θέση της εταιρίας υπό αναγκαστική διαχείριση.

Ως προς το σημείο αυτό, οι αναιρεσείοντες ζητούν, σε τελευταία ανάλυση, να ελεγχθεί η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων. Κατά συνέπεια, αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, καθόσον η εξουσία εκτιμήσεως των αποδεικτικών στοιχείων από τον πρωτοβάθμιο δικαστή δεν υπόκειται σε έλεγχο [21]. Ο μόνος περιορισμός που έχει δεχθεί μέχρι τώρα το Δικαστήριο για τον κανόνα αυτό αφορά την περίπτωση παραποιήσεως των αποδεικτικών στοιχείων [22], ελάττωμα το οποίο δεν θεωρώ ότι μπορεί να εντοπιστεί στην επιχειρηματολογία του Πρωτοδικείου. Ούτε μπορεί να θεωρηθεί σοβαρά ότι το γεγονός ότι η απόφαση του Πρωτοδικείου δεν περιέχει αναφορές στο παράρτημα 1 του δικογράφου της αγωγής συνιστά νομικό σφάλμα κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, εντός των

18 — Πρόκειται για έναν κανόνα της κοινοτικής δικονομίας η ύπαρξη του οποίου γίνεται ομοφώνως δεκτή από τη θεωρία: βλ., μεταξύ πολλών άλλων, Vandersanden, Barav: *Contentieux communautaire*, Βρυξέλλες, 1977, σ. 50· Brealey: «The Burden of Proof before the European Court», στο *European Law Review* 1985, σ. 250· Lasok: *The European Court of Justice. Practice and Procedure*, 2η έκδοση, Λονδίνο, 1994, σ. 362. Στη νομολογία, βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Μαρτίου 1977, 44/76, Milch-, Fett-und Eier-Kontor (Συλλογή τόμος 1977, σ. 127, σκέψη 16), και της 30ής Μαΐου 1984, 346/82, Favre κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 2269, σκέψεις 31 και 32).

19 — Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1966, 51/65, ILFO κατά Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 2599).

20 — Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1968, 35/67, Van Eick κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 777), όπου τα στοιχεία που αναφέρονται στο κείμενο θεωρούνται ως η έκφραση θεμελιωδών αρχών από τις οποίες εμπνέεται το δικονομικό δίκαιο· κατά συνέπεια, καίτοι η υπόθεση εκείνη αφορούσε διοικητική διαδικασία ενώπιον πειθαρχικού συμβουλίου, ο διατυπωθείς κανόνας μπορεί να ισχύσει κατ' αναλογίαν και στις δίκες ενώπιον του κοινοτικού δικαστή: βλ. υπό το πνεύμα αυτό Vandersanden, Barav, όπ. π., σ. 55· Lasok, όπ. π., σ. 371.

21 — Βλ. την προμνησθείσα στην υποσημείωση 16 απόφαση Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ, σκέψη 66, και τη διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 40), σύμφωνα με την οποία «το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί».

22 — Βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 42).

ορίων που προβλέπει η νομολογία του Δικαστηρίου. Ασφαλώς, ο πρωτοβάθμιος δικαστής δεν υποχρεούται να αιτιολογεί ειδικά τον απρόσφορο χαρακτήρα κάθε προσκομιζομένου εγγράφου, ειδικότερα δε όταν το συγκεκριμένο έγγραφο όχι μόνον δεν έχει την αυστηρή μορφή που επιβάλλεται σε τέτοιες περιστάσεις αλλά συνιστά απλώς έναν πίνακα των υποθετικών προβλέψεων πωλήσεων, που έχει, επιπλέον, συνταχθεί εκ των υστέρων και βάσει μη προσδιοριζομένων στοιχείων [23], δεδομένου ότι ουδέποτε προσκομίστηκε το αρχικό εμπορικό πρόγραμμα [24].

28. Ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι η έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων καλήφθηκε με την προσκόμιση, διά τηλεαντιγράφου της 14ης Απριλίου 1997, της εκθέσεως του συνδίκου καθώς και επιστολής του με την οποία εξηγούσε τα καθήκοντά του. Πράγματι, χωρίς να είναι ανάγκη να αναλυθεί το περιεχόμενό του, το έγγραφο αυτό, όπως υποστήριξαν τα αναιρεσίβλητα όργανα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πρέπει να κριθεί απαράδεκτο λόγω του ότι προσκομίστηκε εκπροθέσμως, οπότε δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο εκτιμήσεως. Υπενθυμίζω ότι το άρθρο 118 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου ορίζει ότι το άρθρο 42, παράγραφος 2, εφαρμόζεται στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία που έχει ως αντικείμενο αναίρεση κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου, ενώ δεν παραπέμπει στην παράγραφο 1 της διατάξεως αυτής, αποκλείοντας έτσι σιωπηρώς, στο επίπεδο της αναιρετικής διαδικασίας, τη δυνατότητα των διαδίκων να προτείνουν νέα αποδεικτικά μέσα, έστω και αν αιτιολογήσουν την καθυστερημένη πρότασή τους. Αυτό, εξάλλου, συνάδει προς τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζει το Δικαστήριο στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, στην οποία τα πραγματικά περιστατικά και, ως εκ τούτου, τα προς απόδειξη και εκτίμησή τους μέσα πρέπει ήδη να απορρέουν από την ανάλυση στην οποία έχει προβεί το Πρωτοδικείο, χωρίς να επιτρέπεται στο Δικαστήριο να διατάξει περαιτέρω αποδείξεις, ακόμα και όταν θεωρεί ότι η ανάλυση αυτή πάσχει ενδεχομένως από παράβαση των κανόνων δικαίου, δεδομένου ότι η λύση που επιβάλλεται στην περίπτωση αυτή συνίσταται στην αναίρεση της αποφάσεως και την αναπομπή της υποθέσεως στο Πρωτοδικείο.

Προσθέτω ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν υφίσταται ούτε καν επαρκής αιτιολόγηση της καθυστερημένης προσκομίσεως του εγγράφου, καθόσον δεν αρκεί προς τούτο η παρατήρηση ότι η Επιτροπή και το Συμβούλιο επικαλέστηκαν την ύπαρξή του με το υπόμνημα απαντήσεώς τους ενώπιον του Δικαστηρίου, καθόσον πρόκειται, εν πάση περιπτώσει, για έγγραφο το οποίο τεκμαίρεται ότι ήταν στη διάθεση των αναιρεσειόντων, ή τουλάχιστον του συνδίκου, ήδη από τις πρώτες φάσεις της διαδικασίας θέσεως της Blackspur υπό αναγκαστική διαχείριση, δεδομένου ότι φέρει χρονολογία του Νοεμβρίου του 1990. Οι αναιρεσείοντες δεν επικαλούνται κανένα απολύτως στοιχείο ικανό να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό.

29. Η απόρριψη, ως αβασίμων και απαραδέκτων, των λόγων αναιρέσεως που προβάλλονται όσον αφορά την αιτιολογία την οποία εκθέτει το Πρωτοδικείο μετά τη σκέψη 47 πρέπει, σύμφωνα με την παρατήρηση των ιδίων των αναιρεσειόντων, να οδηγήσει στην απόρριψη των λοιπών λόγων αναιρέσεως, στο μέτρο που οι λόγοι αυτοί

23 — Το παράρτημα 1 του δικογράφου της αγωγής δεν αποτελεί παρά μελλοντική προβολή υποθετικών οικονομικών αποτελεσμάτων, η οποία καταρτίστηκε από το γραφείο ορκωτών λογιστών Stoy Hayward τον Οκτώβριο του 1992 και απευθυνόταν στους δικηγόρους της Blackspur. Η πρόβλεψη αφορά την περίοδο από τον Σεπτέμβριο του 1989 έως τον Αύγουστο του 1990.

24 — Γενικώς, τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλαν οι ενάγοντες στην εκτίμηση του Πρωτοδικείου προέρχονται, εν όλω ή εν μέρει, άμεσα ή έμμεσα, από τη Blackspur ή από τους διαχειριστές της. Χωρίς να είναι απαραίτητο να αιτιολογήσω τον μη πρόσφορο χαρακτήρα των αποδεικτικών αυτών στοιχείων, θα περιοριστώ να υπενθυμίσω αυτό που παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας M. Darmon με τις προτάσεις του της 12ης Απριλίου 1989 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 193/87 και 194/87, Maurissen και Union Syndicale κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (απόφαση της 11ης Μαΐου 1989, Συλλογή 1989, σ. 1045): «Πρέπει να αποκλείεται από κάθε δικαστική εξέταση κάθε έγγραφο δυνάμενο να αποδείξει τους ισχυρισμούς ενός διαδίκου, το οποίο έχει εκδοθεί από τον ίδιο» (σημείο 65 των προτάσεων).

σκοπούν στον έλεγχο μιας αιτιολογίας που παρατίθεται ως εκ περισσού και είναι, κατά συνέπεια, αλυσιτελείς [25]. Για λόγους πληρότητας, θα εξετάσω και αυτούς τους λόγους αναιρέσεως που προβάλλονται κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

30. Ένας πρώτος λόγος αναιρέσεως συνίσταται στον ισχυρισμό ότι εσφαλμένως αποδόθηκαν στους αναιρεσείοντες δύο δηλώσεις στις οποίες οι ίδιοι δεν προέβησαν. Όσον αφορά την πρώτη, σύμφωνα με την οποία ο κύκλος εργασιών της Blackspur αφορούσε κατά το ήμισυ την πώληση κινεζικών ψηκτρών, η δήλωση αυτή δεν άσκησε καμία επιρροή. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο, θεωρώντας ότι ο ισχυρισμός αυτός δεν είχε αποδειχθεί, ανέπτυξε στη συνέχεια τη συλλογιστική του βάσει όσων προέκυπταν από τη δικογραφία, δηλαδή του ότι η πώληση κινεζικών ψηκτρών δεν αντιπροσώπευε, πριν από την επιβολή του δασμού, το ήμισυ του κύκλου εργασιών της Blackspur, υιοθετώντας έτσι τις δηλώσεις στις οποίες πράγματι προέβησαν οι ενάγοντες.

Όσον αφορά τη δεύτερη δήλωση που φέρεται ότι παρατίθεται εσφαλμένως και σύμφωνα με την οποιά η ζημία ύψους 586 000 UK£ έπρεπε να αποδοθεί στη θέση της Blackspur υπό εκκαθάριση, διατυπώνεται πράγματι έτσι στη σκέψη 41 της αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο δείχνει να αντελήφθη πλήρως τα επιχειρήματα των εναγόντων, καθόσον, στο τέλος της σκέψεως 48, παραθέτει την άποψη των εναγόντων ως ακολούθως: «(...) η υπαγωγή της Blackspur υπό εκκαθάριση οφείλεται στα κακά οικονομικά αποτελέσματα που προκάλεσε η παύση των πωλήσεων ψηκτρών καταγωγής Κίνας, η οποία τη στέρησε κερδών υπολογιζομένων από τους ενάγοντες σε 586 000 UK£, κατόπιν της επιβολής δασμού αντιντάμπινγκ επί των ψηκτρών αυτών». Συνεπώς, το Πρωτοδικείο αντελήφθη την άποψη των εναγόντων, όπως οι ίδιοι την είχαν εκθέσει: η οικονομική ζημία αποτέλεσε αιτία της θέσεως της εταιρίας υπό εκκαθάριση και όχι συνέπειά της.

Κατά συνέπεια, αυτός ο λόγος αναιρέσεως αποδεικνύεται αβάσιμος στο σύνολό του και πρέπει να απορριφθεί.

31. Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, δεν φαίνεται ότι, στην πραγματικότητα, το Πρωτοδικείο ζήτησε από τους ενάγοντες να προσκομίσουν τους ισολογισμούς. Εν πάση περιπτώσει, όπως με έμφαση αναγνώρισαν οι ίδιοι οι αναιρεσείοντες, το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο τούς προσάπτει ότι δεν προσκόμισαν μη ζητηθέντα έγγραφα δεν άσκησε καμία επιρροή στην εκτίμηση στην οποία προέβη. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο (σκέψη 44) προσδίδει στα έγγραφα που προσκομίστηκαν και, ειδικότερα, σε έγγραφο συντεταγμένο από γραφείο ορκωτών λογιστών και σχετικό με τα οικονομικά αποτελέσματα της Blackspur την αξία ισολογισμού. Όσον αφορά τον ισχυρισμό των αναιρεσειόντων στο σημείο 42 της αιτήσεως αναιρέσεως ότι αυτό το χωρίο της αποφάσεως είναι απολύτως άσχετο με τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου, ο ισχυρισμός αυτός επιβάλλει ορισμένες παρατηρήσεις, δεδομένου ότι και μόνο το γεγονός ότι το χωρίο αυτό περιελήφθη στην απόφαση συνεπάγεται ότι του προσδόθηκε μια κάποια σημασία. Ο ισχυρισμός αυτός, πάντως, δύσκολα γίνεται κατανοητός και, επιπλέον, επιβεβαιώνει το επουσιώδες του σφάλματος του Πρωτοδικείου.

25 — Βλ. διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψεις 47 έως 49).

32. Οι αναιρεσείοντες στηρίζουν έναν λόγο αναιρέσεως στο ότι, στη σκέψη 44 της αποφάσεως, το Πρωτοδικείο δεν αναφέρεται καθόλου στο παράρτημα 1 του δικογράφου της προσφυγής και στο παράρτημα 26 του υπομνήματος απαντήσεως, γεγονός από το οποίο φαίνεται ότι το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε αποκλειστικά στο έγγραφο του γραφείου Stoy Hayward, το οποίο προσκόμισαν οι ενάγοντες προκειμένου να απαντήσουν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τον κύκλο εργασιών. Όπως, όμως, ήδη ανέφερα, εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να εκτιμήσει τα αποδεικτικά στοιχεία, η δε εκτίμησή του δεν υπόκειται στον έλεγχο του Δικαστηρίου.

Ούτε μπορεί να υποστηριχθεί, στην υπό κρίση περίπτωση, ότι το Πρωτοδικείο παραποίησε αποδεικτικά στοιχεία συνάγοντας από αυτά κάτι το οποίο προφανώς δεν εννοούν. Συγκεκριμένα, το έγγραφο το οποίο εξετάστηκε από το Πρωτοδικείο φαίνεται να αποτελεί την πληρέστερη και πλέον κατανοητή πηγή των αριθμητικών στοιχείων που αφορούν την οικονομική κατάσταση της Blackspur, ιδίως όσον αφορά την επίπτωση της εξελίξεως των πωλήσεων ψηκτρών επί του συνολικού κύκλου εργασιών της εταιρίας, επίπτωση η οποία δικαίως κρίθηκε καθοριστική στο πλαίσιο της εξετάσεως της υπάρξεως αιτιώδους συνδέσμου. Εξάλλου, ήδη ανέφερα ότι εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου το γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη έγγραφο συνιστάμενο σε προβλέψεις υποθετικών πωλήσεως, καταρτισθέντος εκ των υστέρων και βάσει στοιχείων τα οποία δεν διευκρινίζονται, όπως το παράρτημα 1 του δικογράφου της αγωγής. Όσον αφορά το παράρτημα 26 του υπομνήματος απαντήσεως, αυτό συνίσταται σε ορισμένες δηλώσεις ενός οικονομικού συμβούλου, ο οποίος, στηριζόμενος ιδίως σε πληροφορίες που έλαβε από έναν από τους αναιρεσείοντες [26], αποκαλύπτει ότι η κύρια αιτία της θέσεως της Blackspur υπό αναγκαστική διαχείριση έγκειται στο γεγονός ότι δεν της ήταν πλέον δυνατόν να εισάγει και να μεταπωλεί ψήκτρες προλεύσεως Κίνας. Συνεπώς, δικαιολογείται το ότι το έγγραφο αυτό δεν μνημονεύεται στην επιχειρηματολογία του Πρωτοδικείου.

Ούτε μπορεί να λεχθεί ότι υπήρξε παραποίηση των αποδεικτικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στο έγγραφο του γραφείου Stoy Hayward, το οποίο εξετάστηκε από το Πρωτοδικείο, για τον απλό λόγο ότι το έγγραφο αυτό καταρτίστηκε από τους αναιρεσείοντες προς απάντηση στην ερώτηση του Πρωτοδικείου σχετικά με τον κύκλο εργασιών και όχι προκειμένου να εξηγηθεί η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου. Θα περιοριστώ να παρατηρήσω επί του σημείου αυτού ότι τα προσκομιζόμενα έγγραφα ισχύουν και πρέπει να εκτιμώνται με βάση τις πληροφορίες που περιέχουν και όχι με βάση τις προθέσεις των συντακτών τους. Το Πρωτοδικείο έλαβε, ακριβώς, υπόψη του τα αντικειμενικά αριθμητικά στοιχεία που περιέχονται στο έγγραφο αυτό (και ειδικότερα τον κύκλο εργασιών και το ποσοστό των πωλήσεων ψηκτρών στον εν λόγω κύκλο εργασιών), το γεγονός δε ότι από τα στοιχεία αυτά άντλησε επιχειρήματα υπέρ της μη υπάρξεως (ή μη αποδείξεως της υπάρξεως) αιτιώδους συνδέσμου δεν αποτελεί παραποίηση των αποδεικτικών στοιχείων [27].

β) *Η αίτηση αναιρέσεως των διαχειριστών της Blackspur*

33. Όσον αφορά την απόρριψη των αιτημάτων των εναγόντων Kellar, Glancy και Cohen, διαχειριστών της Blackspur, οι ανω-

26 — Παραπέμπω σε όσα ήδη αναφέρθηκαν στην υποσημείωση 24.

27 — Εξάλλου, οι ίδιοι οι αναιρεσείοντες, στην υποσημείωση 14 της αιτήσεως αναιρέσεως, αναγνωρίζουν ότι το προσκομισθέν έγγραφο δεν περιείχε μόνο ποσοτικά στοιχεία σχετικά με τον κύκλο εργασιών, αλλά και πληροφορίες σχετικά με την αιτία των οικονομικών αποτελεσμάτων.

τέρω προσβάλλουν τη σκέψη 51 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, στο μέτρο που παραθέτει τα αιτήματά τους κατά τρόπο εσφαλμένο. Ειδικότερα, από τον τρόπο με τον οποίο το επίμαχο χωρίο της σκέψεως 51 της αποφάσεως παρατίθεται στο σημείο 75 της αιτήσεως αναιρέσεως, φαίνεται ότι το Πρωτοδικείο εξέλαβε τα αιτήματα των διαχειριστών της Blackspur ως σκοπούντων στην αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την απώλεια της εισφοράς σε κεφάλαιο στην οποία οι διαχειριστές της Blackspur είχαν προβεί ως εγγυητές της. Στην περίπτωση αυτή, κατά τους αναιρεσείοντες, το Πρωτοδικείο ερμήνευσε εσφαλμένως το αίτημα των διαχειριστών, καθόσον, ως εγγυητές, οι αναιρεσείοντες δεν προέβησαν σε εισφορά σε κεφάλαιο στην Blackspur, αλλά εξόφλησαν τα χρέη της, πράγμα το οποίο και υποστήριξαν.

Αυτός ο λόγος αναιρέσεως στηρίζεται, ωστόσο, σε καθαρά εσφαλμένη και μεροληπτική ανάγνωση της σκέψεως 51 της αποφάσεως, όπου το Πρωτοδικείο αναφέρεται σε αίτημα αποζημιώσεως των εναγόντων, διακρίνοντας επακριβώς αυτά που ζητούσαν υπό την ιδιότητά τους ως διαχειριστών (και εταίρων), οι οποίοι εισέφεραν σε κεφάλαιο στην εταιρία και απώλεσαν την εισφορά τους, υπό την ιδιότητά τους ως εταίρων οι οποίοι απώλεσαν κάθε δυνατότητα πραγματοποιήσεως εισοδήματος από τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο και, τέλος, ως εγγυητών «[οι οποίοι] εκλήθησαν να καταβάλουν τις προσωπικές ασφάλειες τις οποίες είχαν συνομολογήσει υπέρ της εταιρίας του για το μη καλυφθέν ύψος του χρέους». Συνεπώς, δεν υφίσταται κανένα σφάλμα ή παράλειψη του Πρωτοδικείου κατά την παράθεση των αιτημάτων των εναγόντων.

34. Ως συμπληρωματικό λόγο αναιρέσεως κατά της απορρίψεως των αιτημάτων των διαχειριστών, οι αναιρεσείοντες επικαλούνται εσφαλμένη ερμηνεία, εκ μέρους του Πρωτοδικείου, της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Dumortier frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου [28]. Κατ' αυτούς, από την απόφαση αυτή δεν μπορεί να συναχθεί η αρχή ότι οι απώλειες που οφείλονται σε διαδικασία θέσεως υπό αναγκαστική διαχείριση αντιπροσωπεύουν έμμεση και απομακρυσμένη ζημία μη δυνάμενη, ως τοιαύτη, να θεμελιώσει εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας.

Χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί επισταμένως το πραγματικό νομικό περιεχόμενο της αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Dumortier frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου, αρκεί να παρατηρήσω ότι η παραπομπή στην απόφαση αυτή δεν ασκεί καμία επιρροή στην αιτιολογία της αποφάσεως του Πρωτοδικείου. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο απορρίπτει το αίτημα αποζημιώσεως των διαχειριστών στο μέτρο που, εφόσον δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς των οργάνων και των ζημιών που επικαλείται η εταιρία, δεν μπορούσε ασφαλώς να υπάρχει κανένας σύνδεσμος μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και των ζημιών που επικαλούνται οι εταίροι και εγγυητές της εταιρίας, δεδομένου ότι οι πρόσθετες αυτές ζημίες συνδέονται με την επίπτωση που είχε η φερόμενη ως παράνομη ενέργεια επί της περιουσίας της εταιρίας (βλ. τις σκέψεις 51 και 52 της αποφάσεως). Πρόκειται, και εδώ, για αιτιολογία η οποία παρατίθεται ως εκ περισσού, κατά της οποίας δεν μπορεί βασίμως να προβληθεί κανένας αυτοτελής λόγος αναιρέσεως.

35. Σύμφωνα με τα άρθρα 69 και 122 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η ολοσχερής απόρριψη των λόγων αναιρέσεως συνεπάγεται την καταδίκη των αναιρεσειόντων στα δικαστικά έξοδα.

28 — Προμνησθείσα απόφαση στην υποσημείωση 15.

**Πρόταση**

36. Συνεπώς, ενόψει των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής επί της αιτήσεως αναιρέσεως:

«1) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως στηριζόμενη σε λόγους αναιρέσεως εν μέρει αβάσιμους και εν μέρει απαράδεκτους·

2) να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας.»